

Wet zorg en dwang

Misschien heeft u al vernomen dat op 1 januari 2020 de Wet zorg en dwang¹ in werking is getreden. Het bestuur van de OVHU informeert u hieronder over deze nieuwe wet over *onvrijwillige zorg en onvrijwillige opname*, die van belang is voor mensen met een verstandelijke beperking en mensen met een psychogeriatrische stoornis, bijvoorbeeld dementie. Onvrijwillige zorg of opname kan nodig zijn als er gevaar (ernstig nadeel) dreigt voor de persoon zelf of anderen. Denk in dit kader aan bijvoorbeeld het verplicht medicijnen innemen, de kamer controleren op gevaarlijke voorwerpen, de kamer ('s nachts) afsluiten, het toepassen van cameratoezicht in de kamer, fixatie, afzondering en het niet zonder begeleiding naar buiten mogen.

De Wet zorg en dwang (en de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg²) zijn in de plaats gekomen van de Wet Bopz (= Bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen). De Wet zorg en dwang (hierna afgekort: Wzd) sluit beter aan bij de zorg voor mensen met een verstandelijke beperking of dementie, waardoor mensen die hun wil niet (meer) kunnen uiten beter beschermd worden.

Binnen Ipse de Bruggen wonen cliënten die veelal al heel lang zorg ontvangen, soms al van jongs af aan. Soms is dit vrijwillig of in het verleden zo aangevangen op verzoek of met instemming van hun ouders. Vele van deze cliënten kunnen door hun handicap niet goed voor hun dagelijks leven zorgen en zijn onder curatele gesteld, onder bewind gesteld of hebben een mentor. Hierin verandert feitelijk niets. De Wzd regelt de rechten van mensen met een verstandelijke beperking of een psychogeriatrische aandoening, die onvrijwillige zorg krijgen of onvrijwillig worden opgenomen in een zorginstelling. Uitgangspunt van de wet is dat onvrijwillige zorg alleen wordt toegepast als het niet anders kan. Dus: "*nee, tenzij...*". En de onvrijwillige zorg moet niet langer duren dan strikt noodzakelijk is.

Onvrijwillige zorg

Van onvrijwillige zorg kan slechts sprake zijn indien zich ernstig nadeel voordoet of kan voordoen. Het gaat dan om:

- levensgevaar, ernstig lichamelijk letsel, ernstige psychische, materiële, immateriële of financiële schade, ernstige verwaarlozing of maatschappelijke teloorgang, ernstig verstoorde ontwikkeling voor of van de cliënt of een ander;
- bedreiging van de veiligheid van de cliënt al dan niet doordat hij/zij onder invloed van een ander raakt;
- de situatie dat betrokkene met hinderlijk gedrag agressie van anderen oproept;
- de situatie dat de algemene veiligheid van personen of goederen in gevaar is.

Werkingsfeer

De Wzd geldt voor cliënten met een verstandelijke beperking of dementie als een ter zake deskundige arts heeft vastgesteld dat zij vanwege hun verstandelijke beperking of dementie professionele zorg nodig hebben of als zij van het Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ) een indicatie hebben ontvangen voor zorg vanuit de Wet langdurige zorg (Wlz) omdat zij een verstandelijke beperking of dementie hebben.

¹ Voluit: Wet zorg en dwang psychogeriatrische en verstandelijk gehandicapte cliënten.

² Bij deze wet, die het verlenen van verplichte zorg op maat voor mensen met een psychische aandoening regelt, wordt in dit kader verder niet stilgestaan.

De Wzd geldt niet alleen op het beschermde terrein van een zorginstelling, maar ook in kleinschalige woonvormen, bijvoorbeeld in sociowoningen, en in de thuissituatie. Zorgverleners dienen aandacht te hebben voor het recht op vrijheid van de cliënt, zorg te verlenen waarmee de cliënt (of zijn/haar vertegenwoordiger) instemt en slechts vrijheidsbeperkende maatregelen in te zetten als het echt niet anders kan. Het gaat dan in feite om het waarborgen van de veiligheid van de cliënt of zijn/haar omgeving.

Stappenplan

Nieuw in de Wzd ten opzichte van de Wet Bopz is dat de zorgaanbieder en de cliënt of zijn/haar vertegenwoordiger bij onvrijwillige zorg een stappenplan moeten maken. In het stappenplan wordt steeds naar alternatieve en minder ingrijpende maatregelen gezocht. Er zijn verschillende overlegmomenten met in- en externe deskundigen.

Stap 1

De zorgverantwoordelijke overlegt met minstens één andere deskundige van een andere discipline of er andere mogelijkheden zijn voor vrijwillige zorg.

Stap 2

Als blijkt dat er geen andere mogelijkheden zijn voor vrijwillige zorg, dan komen er uitgebreidere overleggen met meer verschillende deskundigen. Hier zit ook een deskundige van buiten de zorgorganisatie bij.

Stap 3

Komt in het zorgplan te staan dat onvrijwillige zorg nodig is, dan moet het zorgplan worden voorgelegd aan de Wzd-arts of Wzd-gedragsdeskundige.

Het doorlopen van het stappenplan is verplicht als:

- de afgesproken zorg in het zorgplan niet meer voldoet en onvrijwillige zorg waartegen de cliënt of zijn/haar vertegenwoordiger zich verzet, wordt overwogen;
- gedragsmedicatie, beperking van de bewegingsvrijheid of insluiting wordt overwogen, ook als de cliënt of zijn/haar vertegenwoordiger hiermee instemt.

Cliëntenvertrouwenspersoon

Binnen Ipse de Bruggen hebben alle cliënten een zorgplan, waarin als het goed is al in voorkomende gevallen beperkende maatregelen en medicijngebruik aan de orde komen. Bij de periodieke bespreking van het zorgplan verdienen de actualiteit van de beperkende maatregelen en het medicijngebruik steeds uw aandacht. Wordt lopende een jaar door de zorginstelling overwogen onvrijwillige zorg toe te passen dan dienen de cliënt en zijn/haar vertegenwoordiger hierbij nauw betrokken te zijn; dat is eigenlijk al jaren de gangbare praktijk binnen Ipse de Bruggen. Zij mogen bij ieder overleg over onvrijwillige zorg aanwezig zijn. Desgewenst kan hierbij ondersteuning worden gevraagd van een onafhankelijke cliëntenvertrouwenspersoon. Hieraan zou behoefte kunnen bestaan indien het overleg tussen u en de persoonlijk begeleid(st)er van de cliënt (uw eerste aanspreekpunt) of de gedragsdeskundige (binnen Ipse de Bruggen is dit de zorgverantwoordelijke in de zin van de Wzd) niet naar uw tevredenheid verloopt. Bij de cliëntenvertrouwenspersoon kunt u ook terecht met vragen en klachten over onvrijwillige zorg. De Stichting Zorgstem gaat dit vertrouwenswerk voor cliënten en hun vertegenwoordigers van Ipse de Bruggen uitvoeren. De contactgegevens zijn: Stichting Zorgstem, telefoonnummer 088 - 678 10 00, e-mailadres: info@zorgstemvertrouwenspersonen.nl. Zie ook de website: <https://www.zorgstem.nl/>

Nadere informatie

Binnen Ipse de Bruggen worden sinds vorig jaar aan gedragsdeskundigen, artsen en persoonlijke begeleid(st)ers opleidingen/trainingen aangeboden over de nieuwe wetgeving. Voor zover bekend hebben cliënten en hun vertegenwoordigers vanuit de zorginstelling nog geen informatie ontvangen over de nieuwe wetgeving. De vanuit de zorginstelling gewenste nadere informatieverstrekking over de Wzd aan cliënten en hun vertegenwoordigers zal door het bestuur van de OVHU onder de aandacht worden gebracht van Louise Voorhorst (Directeur Volwassenenzorg binnen Ipse de Bruggen). De in de wet opgenomen rechten dienen voor een ieder in duidelijke bewoordingen te worden uitgelegd.

Wilt u meer weten over de Wzd, kijk dan op <https://www.dwangindezorg.nl/wzd> of raadpleeg één of meer van de brochures die met medewerking van KansPlus zijn ontwikkeld. U vindt de brochures op: <https://www.kansplus.nl/produkten-en-diensten/publicaties/brochures-wet-zorg-en-dwang/>. De brochures zijn voor verschillende doelgroepen geschreven. Met name interessant voor u lijkt mij de brochure "*De Wet zorg en dwang voor familie*", die via de hierboven vermelde link is te benaderen.

Fred Geugjes
Bestuurslid OVHU

3 november 2023